

Ανάλυση στα γεγονότα

Ο αγώνας για την Παιδεία ως κοινό αγαθό

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Του ΤΑΚΗ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μέσα σε κλίμα κατασυκοφάντησης του δημόσιου πανεπιστημίου και του αγώνα αντίστασης φοιτητών και πολλών πανεπιστημιακών, κορυφώνεται η συστηματική προσπάθεια ιδιωτικοποίησής του από την πολιτική και οικονομική ελίτ, καθώς και τα ΜΜΕ.

Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι στη μαχητική πλειοψηφία των φοιτητών και καθηγητών αντιτάσσονται μόνον οι νεοφιλελεύθεροι, οι σοσιαφιλελεύθεροι και οι δήθεν «αντικειμενικοί» τεχνοκράτες από αυτούς, που δημιουργούν σύγχυση μιλώντας για την ανάγκη μεταρρυθμίσεων και τα πασίγνωστα προβλήματα των πανεπιστημίων μας, «ξεχνώντας» όμως να τονίσουν ότι το πρωταρχικό θέμα σήμερα είναι αυτό της αποτροπής της ιδιωτικοποίησής τους!

Φυσικά, η μαχητικοποίηση αυτή των αγωνιζόμενων κατά της ιδιωτικοποίησης της Παιδείας δεν δικαιολογεί τις ζημιές στην ίδια την εκπαιδευτική υποδομή (δηλαδή τον μηχανολογικό εξοπλισμό, αίθουσες διδασκαλίας κ.λπ.) -στον βαθμό βέβαια που δεν είναι πράξεις προβοκατόρων- οι οποίες γίνονται αντικείμενο άγριας μιντιακής εκμετάλλευσης, με στόχο την ουσιαστική κατάργηση του ακαδημαϊκού ασύλου και του συναφούς δικαιώματος αντίστασης των φοιτητών στις επιλογές των ελίτ. Σε οποιαδήποτε όμως περίπτωση, οι καταλήψεις φέρουν επίσης μέρος της ευθύνης εφ' όσον θα μπορούσαν να εμποδίσουν τη δημιουργία ψευδών εντυπώσεων για τις καταλήψεις, εάν η αυτο-οργάνωσή τους είχε προχωρήσει στη δημιουργία επαρκών φοιτητικών πολιτοφυλακών από εντολοδόχους των συνελεύσεων για την περιφρούρηση του ακαδημαϊκού ασύλου, αλλά και στην οργάνωση εναλλακτικών διαλέξεων και σεμιναρίων, προκειμένου να δοθεί και μια εικόνα του «εναλλακτικού» πανεπιστημίου που οραματίζονται-όπως γινόταν συχνά σε ανάλογες φοιτητικές καταλήψεις στο εξωτερικό.

Όπως είχα περιγράψει σε προηγούμενο άρθρο¹, το θέμα που δημιουργείται με την ίδρυση μη δημόσιων πανεπιστημίων, που επιδιώκει η πολιτική και οικονομική ελίτ με την αναθεώρηση του Συντάγματος, δεν είναι εάν τα πανεπιστήμια θα είναι άμεσα κερδοσκοπικά ή, όπως επιδιώκεται, έμμεσα κερδοσκοπικά (μέσω της έρευνας κ.λπ.), ούτε εάν δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια θα πρέπει να τηρούν κάποιους κανόνες όσον αφορά τη λειτουργία τους. Η Παιδεία μας άλλωστε ήδη είναι σε σημαντικό βαθμό ιδιωτική και μάλιστα άμεσα κερδοσκοπική (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, φροντιστήρια) -γεγονός που επίσης δεν αποτελούσε επιλογή των λαϊκών στρωμάτων αλλά των ελίτ, που ενθάρρυναν την εμπορευματοποίηση ενός κατ' εξοχήν κοινού αγαθού που αποτελεί ανάγκη και δικαίωμα κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από το πάχος του πορτοφολιού του. Ούτε βέβαια ήταν επιλογή πολλών γονιών να στέλνουν τα παιδιά τους στο εξωτερικό να σπουδάσουν, συχνά σε βάρος άλλων βασικών αναγκών, επειδή τα ελληνικά πανεπιστήμια δεν ήταν ανοικτά για όλους όσοι επιθυμούσαν να σπουδάσουν, αρνούμενα έτσι το βασικό δικαίωμα του πολίτη στη γνώση ως γνώση, αλλά και ως μέσον επιβίωσης- ιδιαίτερα σε μια χώρα της οποίας η παραγωγική δομή έχει σχεδόν καταστραφεί μετά την ένταξή μας στην Ε.Ε., με τον τομέα των υπηρεσιών ν' αποτελεί βασικά τον μοναδικό τομέα που ακόμη προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης.

Το ζήτημα, λοιπόν, μετά τη θέση θέματος αναθεώρησης της σχετικής με την Παιδεία συνταγματικής διάταξης, ήταν από την αρχή ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να ικανοποιούνται οι δύο βασικές προϋποθέσεις για μια πραγματικά δημοκρατική αλλά και ελεύθερη Παιδεία. Δηλαδή:

* Το περιεχόμενο πανεπιστημιακών σπουδών και έρευνας να καθορίζεται από την κοινωνία γενικά και τους εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους ειδικότερα σε ένα θεσμικό πλαίσιο ακαδημαϊκής αυτοτέλειας, και όχι από κοινωνικές ομάδες με τα δικά τους ειδικά ενδιαφέροντα και συμφέροντα, που μπορούν να υπονομεύουν με καθοριστικούς τρόπους την αυτοτέλεια αυτή.

* Η ανώτατη παιδεία να παρέχεται δωρεάν σε όλους (χρηματοδοτούμενη από ένα άκρως προοδευτικό φόρο στο εισόδημα και περιουσία), ως κοινό αγαθό, και όχι μόνο στους άπορους, ως είδος... ελεημοσύνης των ελίτ με τη μορφή βοηθημάτων κ.λπ.

Η πρώτη προϋπόθεση σαφώς δεν ικανοποιείται από το προτεινόμενο σύστημα των «μη κερδοσκοπικών» ιδιωτικών πανεπιστημίων εφόσον θα είναι δυνατό, με την τήρηση κάποιων προϋποθέσεων, κάθε καπιταλιστικό συγκρότημα, πέρα βέβαια από την Εκκλησία και τις παρα-εκκλησιαστικές οργανώσεις, να χρηματοδοτούν παρόμοια «πανεπιστήμια». Έτσι, τα προγράμματα σπουδών, το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό και επομένως ο τρόπος διδασκαλίας και έρευνας θα καθορίζεται, στη μεν πρώτη περίπτωση με βάση τα ενδιαφέροντα και συμφέροντα των καπιταλιστικών ελίτ, ενώ, στη δεύτερη, με βάση τον θρησκευτικό ανορθολογισμό, ο οποίος έχει τόσο σχέση με τον επιστημονικό ορθολογισμό όσο και ο... διάβολος με το λιβάνι -κάτι που εξηγεί και τη μήνιν των αγωνιζομένων σήμερα για μια δημοκρατική

Παιδεία κατά των θρησκευτικών συμβόλων, τα οποία βέβαια δεν έχουν καμία θέση στον ναό του ορθολογισμού που ήταν, από καταβολής του, το πανεπιστήμιο.

Φυσικά, τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι η προϋπόθεση αυτή ικανοποιείται επαρκώς από το σημερινό δημόσιο πανεπιστήμιο, εφόσον και αυτό ελέγχεται άμεσα από τις πολιτικές ελίτ και έμμεσα από τις οικονομικές. Είναι όμως ευκολότερο να επιβληθούν σε ένα δημόσιο πανεπιστήμιο αλλαγές στα προγράμματα σπουδών και έρευνας «από κάτω», δηλαδή από τους φοιτητές, αλλά και από πανεπιστημιακούς που βλέπουν το αξίωμά τους όχι απλά ως μέσον ικανοποίησης οικονομικών και προσωπικών φιλοδοξιών κοινωνικής ανέλιξης, αλλά ως λειτουργήμα που αποσκοπεί στην προώθηση της γνώσης και της μάθησης -βλ. π.χ. τις επιπτώσεις του γαλλικού Μάη στα γαλλικά και βρετανικά δημόσια πανεπιστήμια.

Αντίθετα, σε ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο, η Παιδεία, ούτε ουσιαστικά αλλά ούτε καν τυπικά, δεν θεωρείται τίποτα άλλο από ένα εμπόρευμα, που πρέπει να παράγεται μόνο με βάση τις αρχές της ιδιωτικοοικονομικής «αποτελεσματικότητας». Για παράδειγμα, είναι γνωστόν ότι ακόμη και τα διασημότερα αμερικανικά ιδιωτικά πανεπιστήμια προσφέρουν θέσεις πολύ ευκολότερα στα παιδιά γενναιοδωρων χρηματοδοτών και παλιών φοιτητών -πρακτική με βάση την οποία ακόμη και το διάσημο πανεπιστήμιο του Yale δέχτηκε ως φοιτητή τον σημερινό πρόεδρο των ΗΠΑ, του οποίου η πολυμάθεια είναι πασίγνωστη...

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, η γενική κατάργηση της δωρεάν Παιδείας, που αναπόφευκτα θα επέλθει με τη δημιουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, όχι μόνον ουσιαστικά αναιρεί το δικαίωμα του κάθε πολίτη στην εξειδικευμένη γνώση αλλά έχει και καθαρά ταξικό χαρακτήρα. Αυτό έδειξε φερ' ειπείν το βρετανικό παράδειγμα, όπου μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των φοιτητών -ιδιαίτερα από τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα- όταν επιβλήθηκαν διδάκτρα από τα δημόσια πανεπιστήμια, που λειτουργούν τώρα με ιδιωτικοοικονομικές αρχές και αναγκάζουν πολλούς φοιτητές να χρηματοδοτούν τις σπουδές τους με επιδοτούμενα δάνεια, τα οποία θα ξεπληρώνουν για δεκαετίες μετά την αποφοίτηση, ενώ συγχρόνως προσπαθούν να εξοικονομήσουν τα έξοδά τους δουλεύοντας στα Μακντόναλτς ή ακόμη και στη «βιομηχανία» πορνείας, στριπτίζ κ.λπ.!

Αυτή είναι η Παιδεία που θέλουν να επιβάλουν, σε αгаσθή σύμπνοια, Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ στην Ελλάδα σήμερα...

<http://www.inclisivedemocracy.org/fotopoulos/>

1 «Ε», 24/6/06. Βλ. αναλυτικές προτάσεις για μια δημοκρατική παιδεία, περιοδικό «Περιεκτική Δημοκρατία», αρ. 13.